

Erfgoednummer

't Vaartland

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VAN DE HEEMKUNDIGE KRING VAN HET VAARTLAND

1975 ● 3e JAARGANG ● Nr 2

RESTAURANT ESPERO

AUG. VAN LANDEGHEMSTRAAT 67

2660 WILLEBROEK

TEL. (031) 86 85 10

Specialiteit :

PEPERSTEAK — MOSSELEN

VOOR AL UW VERZEKERINGEN

WEND U TOT

A. DE BONDT

BROEKSTRAAT 70

2662 BLAASVELD

't VAARTLAND

heeft «ruilverkeer» met :

- **Natuurpark Het Broek**, Tisseltse steenweg 56, 2660 Willebroek
- **Gemeentekrediet van België**, Panhecolaan 44, 1000 Brussel
- **Heemkring 't Kaaskot**, Dorstveld 16, 2820 Bonheiden
- **Société d'Archeologie de Binche**, av. Wanderrepen 94, 7130 Binche
- **Archeologische Kring van Mechelen**, Varkensstraat 5, 2800 Mechelen
- **De Krijter**, Ad. Mortelmansstraat 40, 2220 Wommelgem
- **Erf en Heem**, Kerkhoflei 140, Pasbrug, 2580 Sint-Katelijne-Waver
- **Jan Vleminck**, Molendreef 25, 2120 Wijnegem.

Deze tijdschriften dienen steeds toe te komen op het adres van de **Heemkundige Kring van het Vaartland**, sekretariaat : **Stationsstraat 3, 2660 Willebroek**, waar ze ter inzage van de leden liggen.

't VAARTLAND

Driemaandelijks tijdschrift van de Heemkundige Kring van het Vaartland, v.z.w.

Jaarabonnement : 150 fr. Over te schrijven op postrekening 000-0927575-61 van de Heemkundige Kring van het Vaartland te Willebroek.

Alle korrespondentie omtrent het blad is te richten aan Karel DE DECKER, Redaktiesekretaris, Vaartstraat 19, 2660 Willebroek, Tel. : (031) 86 77 07.

Prijs van dit nummer : 50 fr.

graag
onze medewerking
aan initiatieven
die
DE MENS
vormen
geestelijk verrijken
ontspannen
gezond vermaken

**konstruktie
j. lambrechts
ruisbroek**

Raad van Beheer :

Voorzitter : Jos DE KEERSMAECKER, Mechelse Steenweg 319, 2662 Blaasveld
Sekretaris : Louis SCHURMANS, Stationsstraat 3, 2660 Willebroek
Penningmeester : Jules SCHEERS, Mechelse Steenweg 315, 2662 Blaasveld
Onthaal : Clem DISTELMANS-BREMS, Rollierstraat 15, 2660 willebroek
Redaktiesekretaris : Karel DE DECKER, Vaartstraat 19, 2660 Willebroek
Leden : Leo BACKELJAU, Antwerpsestraat 328, 2650 Boom
Armand DE BONDT, Broekstraat 70, 2662 Blaasveld
Stefan DE COCK, Varkensstraat 5, 2800 Mechelen
Tony DE HERDT, Dendermondse steenweg 3, 2660 Willebroek
Jeannine DESCHEPPER, Kerselaarlaan 15, 2661 Heindonk
Jan DE WIT, Tisseltbaan 13, 2801 Heffen
Marcel FRANCKAERTS, E. Vanderveldestraat 45, 2660 Willebroek
Maria GOOSSENS, Vaartstraat 19, 2660 Willebroek
Theo HUYS, Venusstraat 22, 2662 Blaasveld
Marcel JANSSENS, Dendermondse steenweg 111 C 2, 2660 Willebroek
Flor JORDAENS, Kerkstraat 62, 2658 Ruisbroek
Hugo LEJON, Tisseltsesteenweg 56, 2660 Willebroek
Tine RABHOOY, Dendermondsesteenweg 3, 2660 Willebroek
Flor SEGERS, Eikerlandstraat 20, 2658 Ruisbroek
Piet VAN ROY, Mechelsesteenweg 204, 2920 Kapelle-op-den-Bos

Beschermende leden : Provinciebestuur Antwerpen
Gemeentebestuur Heffen
Gemeentebestuur Kapelle-op-den-Bos
Gemeentebestuur Ramsdonk
Gemeentebestuur Ruisbroek
Gemeentebestuur Willebroek

Voor een mooie ingerichte keuken

VRAAG EENS PRIJS AAN

ILWA-keukens

- **alle combinatiemogelijkheden**
- **perfekte afwerking**
- **gratis prijsopgave**
- **verdelers over gans België**

SCHOOLSTRAAT 9

TEL. (031) 86 60 25

R u i s b r o e k - S a u v e g a r d e

INLEIDENDE NOTA BIJ DE INVENTARISATIE VAN HET BOUWKUNDIG ERFGOED IN HET VAARTLAND

Sinds enige tijd is er mede door de visuele vervuiling en het ontaarden van de directe woon-omgeving tot een aangelegenheid van spekulatie en huisjesmelkerij een brede belangstelling ontstaan voor het gebouwde milieu. Deze interesse voor het kulturele kwam na sensibilisatie van de problematiek van het natuurlijk milieu. Wat enigszins eigenaardig mag genoemd worden, omdat de hedendaagse mens zover van de natuur is weggegroeid. Of misschien juist daarom.

Toch waren er reeds vroeger tekenen merkbaar, immers de trek naar oude vervallen boerderijtjes betekende buiten het zoeken naar een stukje rustgevende natuur ook het zoeken naar iets herkenbaars en eigens in het gebouwde. Deze ersatznostalgie, met al zijn eksessen, om de vervreemding van de «moderne» gebouwde omgeving tegen te gaan kent nu een hoogtepunt in het zoeken naar allerlei antiek, de interesse voor oude postkaarten en fotos van «toen» en het restaureren van oude huisjes in de historische stadskernen. Er staan nu reeds «buitenverblijven» in de stad ! Monumentenzorg was tot nu toe vooral een zaak van klasseren en restaureren van afzonderlijke prestige-gebouwen. De huidige procedures van klasseren laten ook niet toe om de «monumenten» terug te recyclen en een passende functie in het hedendaagse leven te geven.

In het kader van het Europees Jaar van het Bouwkundig Erfgoed 1975 lijkt het gepast de problematiek te herzien.

Buiten de prestige-gebouwen van religie en overheid dienen ook die gebouwen en ruimten bewaard waar de meer dagelijkse bezigheden plaats vonden zoals werken, wonen en ontspannen. Vooral dient steeds meer de aandacht gevestigd op het bewaren van een volledige om-

geving of site zodat de inkadering en de totaliteit bewaard wordt.

Na de bewaring en de herstelling moet de gebouwde ruimte ook kunnen gebruikt worden voor nieuwe functies, zonder daarom er steeds museums van te maken.

Uit het voorgaande kan worden afgeleid dat alles «monument» is dat voor ons kultureel, sociologisch en historisch belangrijk kan zijn. Het dient zo behandeld te worden dat het in die zin ook kan gebruikt worden, zodat een goed als architectuur terug dagelijks nuttig is.

Dat kan niet alleen een gebouw zijn, maar ook een stedelijk landschap van straten, paden, tuinen en gevels of het fijnmazig weefsel van een historisch gegroeid stratenpatroon, zonder de industriële archeologie te vergeten.

Bij de inventarisatie van het Vaartland wordt uitgegaan van een zekere afbakening van de ruimte; het Vaartland omvat de gemeenten Blaasveld, Breendonk, Heffen, Heindonk, Kapelle-op-den-Bos, Ramsdonk, Ruisbroek, Tisselt en Willebroek. Deze streek met eigen kenmerken en historisch gegroeide bindingen betekent een sociologisch feit : in de kaarten van de atlas van invloedssferen wordt bijna dezelfde omschrijving aangegeven. (Atlas van België, kaarten 28 a-b-c). De belangrijkste konstante is uiteraard het kanaal en al hetgeen er rond ontstaat is en waardoor het hinterland, het Vaartland, zijn historische ontwikkeling kende. Deze ruimtelijke gerichtheid is spijtig genoeg teloor gegaan de laatste decennia zodat de binding van de monumenten en de sites met de as en het landschap van de vaart verbroken werd. Een restauratie van de monumenten en de stedelijke landschappen betekent dan ook het herstel van het kultuurlandschap van de vaart. De zorg voor het Vaartland bestaat dan ook uit de zorg voor de VAART en de zorg voor het LAND, en beide zijn onbreekbaar complementair.

mei 1975
Hugo LEJON
architect stedenbouwkundige
sekr. vzw Natuurpark H.B.

HARRY VERLINDEN

VAN LANDEGHEMPLEIN 14 — WILLEBROEK

- OMEGA
- TISSOT
- RODANIA

**ZOWEL UURWERKEN
ALS JUWELEN**

VERDWENEN SCHOON!

Deze drukplaat werd ons geschonken door Jos Van den Bergh, Blaasveldstraat 95 te Tisselt. Jos Van den Bergh is de zaakvoerder van «Meubelen Van den Bergh». Waarmee wij maar willen zeggen dat er vandaag de dag nog aan mecenaat wordt gedaan!

In dit jaar van het «Bouwkundig Erfgoed», en in dit streekgebonden «Erfgoednummer», is het wel goed om even stil te staan bij wat wij in het verleden teloor lieten gaan. Wat denkbaar was toen in die tijd, is evenzogoed denkbaar tijdens de komende jaren.

Daarom nagaande gegevens, omtrent de «Oude Hoeve» van Blaasveld, die door mensenhanden gebouwd werd, en die door mensenhanden werd afgebroken.

Hopelijk zit er een les in dit relaas, dat ons door Jan De Wit werd bezorgd. Een les die ons leert, dat wij ons eigen erfgoed MOETEN verdedigen. Dat wij ons eigen erfgoed MOETEN bewaren. Dat wij ons eigen erfgoed MOETEN beschermen.

Wij hebben allen nog veel te doen.

De Redactie.

DE VERDWENEN «OUDE HOEVE» VAN BLAASVELD

Het is waarlijk spijtig dat er al zoveel gebouwen verdwenen zijn. Zo heb ik nog de oudste woning van Blaasveld weten staan op de Klein Heide.

Ze was waarschijnlijk gebouwd in 1625, want bij het afbreken dezer woning — die gedeeltelijk uit steen en uit leem was, en die gedekt was met stro... — vond men een eikenhouten balk waarin het jaartal 1625 gekerfd was.

De eerste bewoners heb ik niet kunnen achterhalen. De laatste vier eigenaars heb ik teruggevonden in akten waarin de verkoop en schenking van dit gebouw beschreven werd.

Beknopt volgt hier een samenvatting van de eerste verkoop in 1875.

Joannes Baptista Liekens, weduwnaar van Joanna Huysmans verklaart verkocht te hebben

aan Franciscus Alexander Smets en zijn echtgenote Maria Theresia Vloebergh, een huis met stal, schuur, hof en land, groot volgens kadaster 16 aren 50 centiareen. Deze verkoop en afstand is geschied mits de som van twee duizend frank. Geregistreerd te Mechelen den vijftienden januari 1875. Deel 26 blad 45 Vak 1. Ontvangen voor recht en opcenten honderd vijf frank, vier centiemen.

Op 22 augustus 1905 hebben F. Alexander Smets-Vloebergh, landbouwers, samenwonende te Blaasveld, bij de notaris de volgende akt getekend.

Deze hogergenoemde eigenaars verklaren bij deze, gift onder levenden te doen bij vooruitgift een buiten paart en zonder aan terugbrengst onderworpen te zijn aan hunne dochter Louisa Smets (1), ongehuwd, landbouwster, wonende te Blaasveld, aanwezig verklarende deze gift met dank te aanvaarden :

Een huis met erf, hof en verdere aanhorigheden, gestaan en gelegen te Blaasveld, ter plaatse Klein Heide, bekend op 't kadaster wijk B, nummer 699 en 700, samen groot zestien are, vijf en vijftig centiareen, geschat op een kadastrale waarde van duizend, zevenhonderd een en zestig frank, vijf centiemen.

Al de roerende goederen, huisraad, landbouwersgerief, vee, veldvruchten en in geschuurd,

(1) Louisa Smets was de dochter van So Smets-Vloeberg, welke vroeger in de herberg «De Barreel» gewoond heeft. Hij was de laatste welke «barreelgeld» ontving. Waaruit we mogen besluiten dat tot 1875 barreelgeld moest betaald worden, vermits hij op 15 januari 1875 de hoeve hogervermeld heeft gekocht.

prezy en mestrecht, beschreven in volgende begrotingstaat en welke roerende goederen afhangen van de huwelijksgemeenschap bestaande tussen beide gevers, namelijk

Huismeubelen, samen geschat op	54 fr.
Landbouwersgerief, geschat op	46 fr.
Twee koeien, geschat op	500 fr.
Rund, geschat op	90 fr.
Twee varkens, geschat op	50 fr.
Oogst ten velde en ingeschuurd, geschat op ...	405 fr.
Prezy en mestrecht, geschat op	95 fr.
Partij mest, geschat op	20 fr.
Samen	1.260 fr.

Waarna de voorwaarden volgen, welke de dochter Louisa Smets moet volbrengen tegenover haar ouders.

In 1905 huwde Jacobus De Roy met Louisa Smets, waarna beiden de kleine hoeve betrokken.

Vader De Roy stierf in 1914. Louisa Smets in 1942. Op 4 juli 1942 gingen de kinderen De Roy uit onverdeeldheid en Joannes De Roy werd de nieuwe eigenaar. In 1949 verkocht laatstgenoemde de hofstede aan Frans Ring-Somers welke dit geschiedkundig gebouw afbrak en een landhuis zette op het vrijgekomen erf.

Hier past een welgemeend dankwoord aan Jan De Roy, die mij al deze inlichtingen bezorgd heeft.

Jan DE WIT

Pasteitjes en vlaaien vindt U overal, maar wil U eens iets fijn, dan moet het van het modernste bakkertje zijn.

Als U er éénmaal hebt van genoten, zult U beslist nergens meer kopen. Proef en vergelijk de moderne kwaliteit en U zegt onvermijdelijk :

Oh, hoe heerlijk fijn, dat kan niet anders dan van Freddie zijn !

BROOD- en BANKETBAKKERIJ

F. MOEREMANS-MOONS

**DORPSTRAAT 47 - BLAASVELD
Tel. (031) 86 73 18**

Aan huis bestelling

LOUIS DE SMEDT

V A S T T A P I J T

A. VAN LANDEGHEMSTRAAT 93 - 105

WILLEBROEK

**TEL. (031) 86 66 08
86 76 29**

- **ONDANKS INFLATIETIJD
GOEDKOPE TIJD
BIJ LOUIS TAPIJT !**

UIT SYMPATHIE

SANPAREIL

Leverpasteifabriek

KAPELLE-OP-DEN-BOS

Tel. (015) 71 14 22

Telex : 24473

ONS EIGEN ERFGOED

Blaasveld

I. Kasteel «Bel Air».

Gelegen aan Zwarte Beek langsheen prov. weg Mechelen-Dendermonde, vlak bij dorpskom en park v. \pm 4 ha met prachtige en zeldzame bomen, maakt het tot een oase van rust langs deze weg met razend druk verkeer. Vroeger reikte zijn gebied tot tegen kasteel «Ten Berg» (Riva).

Het gebouw in 19e eeuwse klassieke stijl werd in 1813 opgericht door Durieux, en gebruikt als jachtslot. Verbouwing in 1865. Restauraties nodig, o.a. gevels aan straatzijde dienen ontdaan van de pleisterlaag en aanbouwingen; het portaal afgebroken. Latere bewoners waren de families de Wargnies en Van den Bogaert, vroegere maalders en brouwers, die het in februari 1975 verkocht aan de gemeenten Willebroek en Blaasveld. Ideaal als wandel-, onthaal- en cultureel centrum.

II. Sint-Amanduskerk.

Gelegen midden in dorpsdries. Gesticht door Rudolf Pipenpoy in 1323; afgebrand door geuzen in 1580; nieuwe bidplaats in 1631, door Cosmas de Prant en Margareta de Hornes; nieuwe kerk in neo-gotische bouwtrant in 1865. Huidig hoge koor nog voorbeuk van oude gebouw. In puin geschoten in 1914. Met omliggende dorpskom. In 1922 herbouwd naar vorig model.

III. De geklede Kristus.

In linker zijaltaar van kerk, met houtsnijwerk dat oud-gotisch altaar van 1773 vervangt. Het is het merkwaardig, gepolychromeerde, gekleed houten kruisbeeld, van onschatbare waarde en bekleedt een enige plaats in de Beeldende Kunsten van het westen. Deze beelden zeer zeldzaam - Voorn. Volto Santo v. Lucca, Taneremont.

Geklede Kristus van Blaasveld merkwaardiger dan dit laatste, Kristus met zware doornenkroon, beide voeten met nagel doorboord, kleed in lange mouwen en in het hout zelf gebeiteld, zo los en breed dat benen en knieën er zich doorheen vertonen. Buitengewone oudheidkundige waarde. Volgens graaf de Borghrave d'Altena juist door typische van losse kleed in XIe eeuw te rangschikken. Bestaan met zekerheid te situeren sedert 1323 door akte der stichting van kerk door Rudolf Pipenpoy. Wellicht reeds vroeger vervaardigd onder impuls der Kruis-tochters. Seger van Blaersvelt was rond 1151 als kruisvaarder te Jerusalem. Er bestond bloeiende H. Kruisverering. In 1914 bij vernieling der kerk bleef het beeld op mirakuleuze wijze gered.

IV. Boskapel of kapel van St. Franciscus Xaverius

Gelegen aan knooppunt van Venusgang, Mechel- en Kasteeldreef en tegen park van voormalig ridderslot. Ook langs de Molendreef te bereiken. Vroeger grensde ze aan de schriekbossen en Doolhof, oorden van spookverhalen en dolende geesten. Nu een oase van serene rust met natuuumkadering van rode beuken.

Opgericht in 1807, altaarsteen uit 14e eeuw uit de voormalige slotkapel. Gebouw zelf in renaissance, onlangs opgekalfaterd en gereinigd. De kapel met ganse natuuumgeving dienen geklasseerd en beschermd.

V. Kapel van O.L.Vrouw van 14 Bunders.

Aan Veertienbunderslaan, nabij het Broek, Idyllisch gelegen tegen zandrug, waar de grote heide afglijdt in het veengebied. Michael Van Breedam haalde volgens overlevering in 1636 een Mariabeeldje boven met zijn baggerijzer, toen hij turf in de gracht aan de regenbeemd, en volgens aloud gebruik het aan een eikenboom ter verering ophing. Toen ontstond de devotie, zeker na de strenge winter van 1760, toen alleen het water waar het beeldje gevonden werd, ijsvrij bleef. De mare ging over een mirakuleuze bron.

Een houten kapelletje werd opgericht, dat tijdens de vloed pelgrims in 1858 tijdens de

cholera in brand werd gestoken. Door offergiften van bakstenen werd door de familie Meeus in 1860 de huidige kapel opgericht. Tot heden toe blijft het een plaats van intense volksdevotie.

Het kapelletje en omgeving dienen beschermd en gevrijwaard.

VI. Het Molenhuis - 't Hof van Breedam.

Hoek Mechelse steenweg - Klaterstraat, ter plaatse van de «Molenvelden». Eertijds vóór het rechtekken van de baan Mechelen - Dendermonde begon hier de Molendreef.

Woonhuis en oude geneverstokerij, door gaanderij verbonden. Zuidzijde zeer typisch met vakwerk, en eiken konstrukties. Een ingangspoort met grafelijk wapen geeft toegang tot het kleine domein.

De oprichting van de molen zelf werd bij octrooi van 19 december 1652 door de Tolkamer van Vilvoorde toegestaan aan Margareta van Hornes, mits 14 ponden Artois te voldoen, en werd gebouwd door gravin de Coupigny in 1656. In 1893 werd hij door een stormwind omvergehaald. Molenberg gedeeltelijk afgevoerd in 1896. De familie Van Breedam waren gedurende die eeuwen de bekende maalders. Is nog steeds in bezit van hetzelfde beslacht.

De huidige nog bestaande gebouwen dateren van einde 17e of begin 18e eeuw en zijn merkwaardig evenals omringende park.

Er was buiten de graanmolen een boekweitpelderij en een geneverstokerij.

VII. Dikste kastanjelaar.

Staat in park van voormalig middeleeuws slot. Werd geplant in 1700; meet een omtrek van 7,5 m en met kruin van 38 m diameter. Op eerder onverantwoordelijke en primitieve wijze werden verschillende pakken door ijzeren schutten ondersteund, terwijl afwateringskanaal dienste aangebracht om boom tegen verrotting te vrijwaren. Dit enig natuurmonument vraagt zeer dringend een behandeling van deskundige boomchirurgie.

Werd reeds geklasseerd door de Commissie van Natuur- en Stedenschoon.

Jos DE KEERSMAECKER

DUVEL MOORTGAT VERDUVELD GOED

Breendonk

Dat Breendonk in dit jaar van monumentenzorg niet bij de pakken is blijven zitten en dus geenszins onverschillig wou staan tegenover de ter zake gedane oproep van de respektieve ministers van Cultuur, moge blijken uit de onderstaande regels.

Eigenlijk kwam de stoot van de lokale Jeugd-raad, die het verzoek van het gemeentebestuur om medewerking in deze kwestie, omwille van tijdsgebrek, aan de plaatselijke Kultuurkring had doorspeeld. De Kultuurkringers zijn op het verzoek van de Jeugd-raad ingegaan en onmiddellijk aan 't werk getogen.

Na een eerste denkocht kreeg het enthousiasme van de Kultuurkringers reeds een gevoelige domper. Breendonk, dat eerst in 1836 zijn zelfstandigheid op Puurs had verworven en voordien op stuk van voorspoed erg misdeeld was, bezit ogenschijnlijk weinig waardevols om te vereeuwigen.

Bij nader toezien bleek deze ontgoocheling niet helemaal verantwoord. Breendonk kan immers bogen op «zijn Fort», een monument met een uitzonderlijk, zij het daarom niet altijd fraai verleden. Deze vesting, die deel uitmaakte van de grote versterkingsgordel rond Antwerpen en waarvan de voltooiing omzeggens samenviel met het uitbreken van de eerste wereldoorlog, fungeerde immers tweemaal als hoofdkwartier van het Belgisch leger. Tijdens het tweede wereldtreffen kreeg het daarbij de treurig vermaarde rol van concentratiekamp toebedeeld. Hierdoor zou de naam Breendonk tot ver buiten de grenzen van ons land bekendheid en of beruchteit verwerven. Nu is het Fort ingericht als een oorlogsmuseum dat jaarlijks tienduizenden bezoekers en bedevaarders ontvangt. Het werd overigens in die hoedanigheid als oorlogsmonument geklasserd en hoeft daarom geen bemoeienis meer van wie ook.

De parochiekerk, alhoewel slechts daterend van in 1925 en architectonisch niet bijster geslaagd te noemen, verdient nochtans een plaats op de lijst van de in-stand-te-houden gebouwen. Hoofdzakelijk in neo-gotische stijl opgevat met hier en daar renaissance- en barakkenmerken, beschikt dit stevig gebouwde, ruime en heldere bedehuis over een voldoende akoestiek, wat bij zang- en andere muziekkuitvoeringen tot uiting is gekomen.

Het fraaiste gebouw dat Breendonk telt, is — naar het unanieme oordeel van de Kultuurkringers — de pastorie. Deze werd samen met de kerk opgetrokken en maakt ervan overigens een

integreerend deel uit. De aantrekkelijke gevels zijn uitgevoerd in wat best de Vlaamse trapgevelstijl zou kunnen genoemd worden. Het smeedijzeren traliehek, dat de voortuin afsluit, verhoogt in niet geringe mate de mooie aanblik van dit gebouw.

Het woonhuis van de Zusters — gemeenlijk het klooster genoemd — vertoont zekere karakteristieken met de pastorie. Alhoewel het eveneens van recente datum is en dus op geen historisch verleden kan terugblikken, zijn de Kultuurkringers van gevoelen dat zij-die-na-ons-zullen-komen de instandhouders ervan zeer dankbaar zullen zijn.

Waar de Groenstraat en de Molenheide mekaar raken, vlak tegenover het einde van de Beenhouwerstraat, ligt een hoevetje dat zo uit het Openluchtmuseum van Bokrijk schijnt gestapt te zijn. Het afbreken van dit juweeltje uit het Breendonks verleden — het is zonder twiifel een eerbiedwaardige eeuweling — zou min noch meer als een vandenstreek moeten bestempeld en dus met alle macht verijdeld worden.

In de reeks van wat in de volksmond als monument doorgaat en die de Kultuurkringers eveneens aan de verwijderingsdrang van sommige onverantwoord handelende Breendonknaars wil zien onttrekken, citeren zij :

— Het standbeeld van de gesneuvelden van beide wereldoorlogen, dat sedert enkele jaren zijn bestemming kreeg vooraan in de Graaf de Buisseretlaan.

— Het praalgraf met kalvarieberg van de grafelijke familie de Buisseret.

— Het H. Hartbeeld op het kerkplein.

— De Mariagrot aan de Rijksweg Brussel-Antwerpen.

— Het gedenkteken ter nagedachtenis van de op 4 september 1914 gesneuvelde Hauptmann Arthur ENGEL.

Tenslotte wenst de Kultuurkring ook kost wat kost een paar merkwaardige landschappen bewaard te zien.

Vooreerst de STEENBOSSEN, een uitgestrekt veld dat, naar zijn naam laat vermoeden, een woonterrein van de Romeinen moet geweest zijn en waar één of meerdere (mini) villa's of wachthuizen moeten gestaan hebben langs de ter plaatse voorbijlopende heirbaan die Bavay in Noord-Frankrijk met Aken in Duitsland verbond. Aan de rand van dit veld ligt een, voor Breendonkse begrippen, groot bos met o.m. een mooie partij statige lorken. Bos en veld zijn niet los van elkaar te zien.

Als tweede en laatste intact te houden landschap opteert de Kultuurkring voor de omliggende velden van het Fort, omdat zij met dit monument één geheel uitmaken.

Staf VIVIJS.

Heffen

Sint-Amanduskerk.

De kaart van Bolin ± 1560 brengt een afbeelding der oude kerk, met als voornaam element een grote vierkante toren. Deze werd geflankeerd langs weerszijden door 2 gebouwen met spits dak en met met schaliën gedekt. De toren stond los van de 2 nevengebouwen en bevond zich het dichtst bij de rivier als bewakingstoren.

Het was een 13e eeuwse konstruktie uit de overgangperiode naar de gothiek en de enige hallekerk van Brabant.

De huidige kerk in ogiefstijl, werd door wansmakelijke verbouwingen in de XIXe eeuw, grotelijks verknoeid. Nochtans geeft de hoge ranke en spitse toren een bekoorlijk uitzicht aan het dorpsbeeld en domineert de verre omgeving. De middenbeuk is een restant der oude kerk. De zuilen met vroeg-gotische kapitelen en bogen zijn in witte zandsteen. Het gewelf in hout is nu eenvoudig bezetsel. De zijbeuken werden in 1839 bijgebouwd, zonder enige stijl. Het koor dat tot in 1853 veel smaller was dan de middenbeuk en ook veel lager is in 1854 verbreed en verlengd. Het hoofdaltaar in gotische trant werd in 1896 vervaardigd door het huis Zech van Mechelen. De predikstoel in solied gesneden eik en in Rococostijl of Lodewijk de XV is merkwaardig. Het onderstel van de toren in witte steen is een overblijfsel van de oorspronkelijke toren.

Kapel van O.L.Vrouw ten Doorn.

Gelegen aan de Kapellekensstraat (voorheen Brusselsestraat) nabij het kruispunt van de heirbaan Heffen - Heindonk en de grote Mierenstraat, en vlak tegen het kasteelpark.

Reeds in 1614 bestond er een kapelleke. De huidige kapel werd opgericht in 1643 door Crétien van Laethem, heer van Légies, grond-

eigenaar te Heffen en burgemeester van Mechelen. Ze staat op een verhoogde berm met een muur van 1 m rondom, als beveiliging tegen het overstromingsgevaar (breuken Rupel- en Zennedijken).

De mooie kapel in Brabantse Renaissance, is opgetrokken in rode baksteen met speklagen en omlijstingen in witte zandsteen. Enkele treden leiden naar het heiligdom met driehoekige puntgevel en een rond- of roosvenstertje boven de ingang deur. Een klein klokkentorentje bekroont het dak. Een steen boven de ingang deur draagt het jaartal 1643.

De kapel is zeer mooi, zowel van binnen als van buiten. Het altaar der H. Maagd is in witte steen en de sculptuur is merkwaardig. Een dubbele glazen deur sluit het altaar af van het schip der kapel.

Er was de eeuwen door een intense devotie en begankenis. Er bestaat tevens een bedevaartvaantje.

Bemerking : deze mooie kapel dient met aandacht als monument geklasseerd. Er zijn onderhandelingen in die zin. Een deskundige restauratie moet uitgevoerd.

III. Gemeentehuis.

Werd gebouwd in 1870. Met ijzeren buitentrappentrapleuning. Al biedt het geen bijzondere merkwaardigheden, toch heeft het een speciaal cachet, en dient het ongewijzigd behouden. Dit was ook het oordeel van de Kommissie van Monumenten en Landschappen, die veranderingen aan dit raadhuis afwees, en adviseerde een nieuw gebouw op te richten en het huidige een andere sociale of kulturele bestemming te geven. Het geeft ook een speciaal accent rond het rustieke Frankische dorpsplein, dat in zijn geheel dient behouden.

Hoeve Hooiendonk.

Van het vroegere klooster XVIIe eeuw, gelegen naar Zennegat, Grote Bergen. Als hoevetype, reeds om haar oudheid, evenals gans het omringende beemd- en polderlandschap, als natuurgebied te vrijwaren.

JOS DE KEERSMAECKER

DUVEL MOORTGAT VERDUVELD GOED

Heindonk

«Klein Heindonk maakt grote plannen» luidde onlangs de titel van een in de krant verschenen artikel betreffende deze gemeente.

Met zijn 368 ha. en zijn 572 inwoners valt er in Heindonk inderdaad nog heel wat te verwezenlijken.

Op slechts een viertal km van Willebroek gelegen heeft Heindonk tot nog toe zijn landelijke sfeer weten te behouden.

Was het vroeger vooral bekend om zijn toren die men binnenzet als het regent, en werd het wel eens smalend het «eindeke van de wereld» genoemd; diverse gebeurtenissen uit de jongste jaren bewijzen thans het tegendeel.

Het hele geval begon te rollen toen men in Boom en Niel kleiputten wilde dempen om de aldus vrijgekomen gronden als industrie- en woonzone te gebruiken. Maar om putten te vullen heeft men zand nodig. De oorspronkelijke plannen voor zandwinning palmde het Broek bijna volledig in. Dankzij de felle protesten van verschillende actiegroepen werd het Broek gevrijwaard... maar kreeg Heindonk met de ellende af te rekenen.

De eerste slachtoffers van deze zandwinning waren de gebroeders Bevers. Alle mogelijke middelen werden aangewend, maar die konden niet beletten dat de hoeve werd afgebroken en er thans een zeilput van 45 ha is. Meteen was ook het lot van het kasteel De Bocht onzeker geworden. Dit kasteel, dat zijn naam te danken heeft aan de bocht in de rivier de Rupel, is één van drie kastelen die zich op het Heindonkse grondgebied bevinden en het enige kasteel dat een toren heeft. Was het eertijds jachtpaviljoen van de graven van Hoorn, thans is zijn lot nog onzeker.

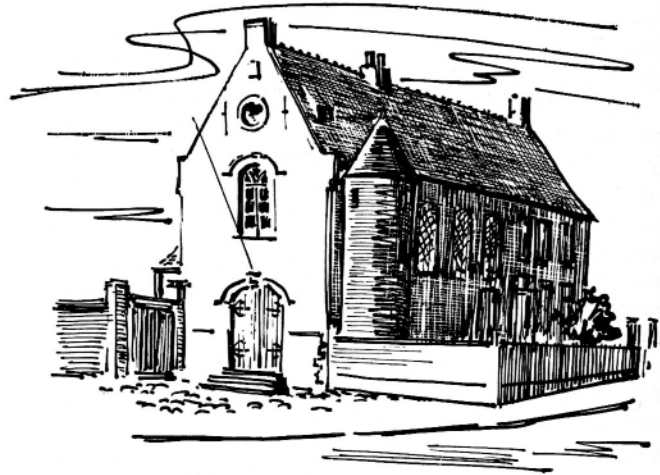
Dat het Ministerie van Streekeconomie het zelf niet goed ziet zitten, kan men afleiden uit de verschillende bestemmingen die men aan het kasteel wou geven. Was het in eerste instantie bedoeld om te verdwijnen, dan kwam men daar later op terug en zou het als jeugdherberg, chalet, restaurant, hotel... de geschiedenis ingaan. In ieder geval wordt het tijd dat men weet wat men wil. Ondertussen staat het vervallen kasteel te wachten om geklasseerd te worden.

Maar niet alleen het kasteel De Bocht is waard om behouden te worden. Ook de dorpskom van Heindonk bezit waardevolle gebouwen.

Vooreerst is er het gemeentehuis. Eertijds kapel van het klooster der kanunnikessen van de H. Augustinusorde, kreeg het de naam «Vredesdael». Door de voortdurende overstromingen van 1547 en 1551 waren de religieuzen verplicht drogere regionen op te zoeken. In 1552 vernemen we dat zij zich te Kalfort-Puurs gaan vestigen.

In 1856 werd de kapel omgebouwd tot gemeentehuis, gemeenteschool en onderwijzerswoning.

Van die datum dateert ook de parochiekerk van Heindonk. Opgetrokken in neobarok, werd

Het gemeentehuis van Heindonk was eertijds kapel van het klooster der kanunnikessen van de H. Augustinusorde.

ze toegewijd aan Sint-Jan-de-Doper en de H. Amandus. Van oudsher is er steeds een bijzondere verering tot de H. Lucia geweest, die men er vooral komt aanroepen tegen keelpijn, ooggebreken en «de rode loop». In de rechterzijbeuk vindt men er een pracht van een beeldhouwwerk, dat de gegeselde Kristus voorstelt.

Ook de pastorij is een mooi voorbeeld van Vlaamse renaissance. Een pastorij die vele buurdorpen ons benijden en een zeer gegeerd onderwerp bij auto- en fietsenzoektochten.

Och ja, er valt in Heindonk nog heel wat te bewaren. Nemen we nu nog eventjes het Vossekot, een hoeve die reeds in 1788 vermeld wordt en waar het volgens oude vertellingen spookte.

Heindonk geraakt stilaan uit de vergeethoek. Maar ten koste van wat? Zal Heindonk binnen ettelijke jaren niet volgepropt staan met campingwagens of weekendhuisjes?... met alle gevolgen vandien... En dan maar praten over milieubescherming...

Jeannine DESCHEPPER

Kapelle op-den-Bos

Buiten het «Conincksteen», de Schandpaal en de vroegere kerkpoort (met bovenaangebrachte inscripties) bezit deze groeiende en bloeiende vaartgemeente geen enkel gebouw meer van enige historische, archeologische of architecturale waarde. Rampen en diverse teisteringen (we brengen slechts de jongste twee wereldoorlogen in herinnering) vernielden alle andere merkwaardigheden en verminkten telkens de voornaamste dorpskernen. Ook de meest belangrijkste archieven over de historiek van de gemeente bleven niet gespaard, zodat we gerust mogen schrijven dat hier weinig of geen «erfgoed» overleefde bleef.

HET «CONINCKXSTEEN»

Dit kasteel bevindt zich in de wijk Oksdonk. Algemeen wordt verondersteld dat het oorspronkelijk een jachtpaviljoen was van de Hertogen van Brabant. Ook hebben we kunnen achterhalen dat het tijdens de Spaanse bezetting bewoond was door Bernard de Mérode. Deze was o.a. lid van het «Eedverbond der Edelen». Het veranderde meermalen van eigenaar. De naam «Conincksteen» dagtekent pas uit 1671. Het was de toenmalige eigenaar Robrecht Heymans, secretaris van de kommanderij van Pitzemburg (Mechelen) die een verzoekschrift richtte tot het «Leenhof van Brabant» met volgende tekst :

— «dat t' selve laethof noynt versien geweest van eenen particulieren naem ofte titel, tot distinctie, ofte onderscheyt desselfs teghen andere daerbij ende omliggende last en ceynshoven, daer alsoo eertijds was uytgegeven bij der keyser ofte coninck alsdoen regerende, soo sijn d'erflaten van t' selve hof van oudts genoempt geweest s'keyzers lathen ende daer naer, te weten omtrent het jaer

1370 ; s'coninckx lathen»... «om welke redenen hij het geirne soude laeten noemen oft intituleren s' keyzers ofte s' coninckx steen».

In de volksmond loopt de overlevering dat Margaretha van Oostenrijk er zou gewoond hebben tijdens de periode 1506-1530. Ook zijn velen de mening toegedaan dat Albrecht en Isabella het zouden ingericht hebben tot een jachtpaviljoen. Het kasteel, gans omringd met water verloor in de loop der jaren veel van zijn oorspronkelijkheid.

DE SCHANDPAAL

In het begin van de 18e eeuw had de heer van het dorp, namelijk : Hyacynthe de Baughem, op eigen initiatief een «kaak» doen plaatsen langs de vaardijk, doch de eigenaars van de vaart protesteerden hiertegen met de opmerking dat «dergelijke vrijpostigheid» een grove inbreuk was op de eigendomsrechten. Reeds op 27 augustus van 1701 werd hij weggenomen en overgeplaatst in de hof, palend aan de pastorie.

Op initiatief van wijlen pastoor Magnus, en met de goedkeuring van het gemeentebestuur werd hij in de loop van 1952 overgebracht naar het graspleintje dat aangelegd werd tussen de kerk en de Mechelse weg.

Aangaande deze schandpaal schreef letterkundige wijlen Kan. J. Muyltermans 't volgende :

— «Zou dit stuk weergevonden zijn ? Zou dit hetzelfde zijn als datgene hetwelk op de pastorie wordt bewaard, en in 1894, na twee eeuwen uit de grond gedolven werd ? Sommigen denken dat het loutere gissing is, maar mij dunkt : Het voetstuk zou niet uit vroegere eeuw dagtekenen. Wat het kapitel betreft, zeker behoort dit tot een latere datum, het verbeeldt een leeuw die het wapenschild der familie de Beughem vasthoudt. Het geheel komt mij voor als het voetstuk van trap of verhoog, vanwaar men de mededelingen of verordeningen der overheden bekend maakte».

H. VAN DE VEN

DUVEL MOORTGAT VERDUVELD GOED

ST-THERESIA COLLEGE

Veldstraat 11

2920 KAPELLE-OP-DEN-BOS

Tel. (015) 71 11 94 en 71 13 80

- **Basisschool :** 5e en 6e leerjaar

- **Oude humaniora :** Latijn-Grieks
Latijn-Wiskunde

- **Nieuwe humaniora :** Moderne
Economische
Wetenschappelijke A

Externaat

Half-internaat

EVEN DIT OPONTHOUD !

Even dit eerder toevallig oponthoud. In dit nummer, dat wij met liefde tot het eigen heem hebben geschreven. In dit nummer, dat wij met liefde tot het eigen heem hebben samengesteld. In dit nummer, waarin wij het «Verdwenen Schoon» van Jan De Wit hebben gelezen. En het even zo erg als de steller van het artikel hebben gevonden, dat zo'n oude hoeve als deze van Blaasveld werd afgebroken !

Wij hebben **Blaasveld** gelezen en de liefde van Jos De Keersmaecker gevoeld, voor al die dingen, die bewaard moeten blijven.

Wij hebben **Breendonk** ontdekt, via de zo Breendonks geworden pen van Schakel-Staf Vivijs.

Wij hebben ons Zenne-verbonden gevoeld, en teruggedacht aan de Historische Dag te **Heffen**.

Wij hebben haast alles over **Heindonk** gelezen. Over dat «eindeke van de wereld», dat voor velen en voor Jeannine Deschepper, het Centrum van die wereld werd !

Wij hebben in **Kapelle-op-den-Bos** vertoefd en eens even verwijld in het «Vroeger en Nu» van dit dorp, zoals dat door Hendrik Van de Ven werd gezien en geroken.

Wij hebben in deze artikels de sfeer en het verleden van ons Vaartland gevoeld. Wij hebben de eigenheid ontdekt, en het eigengereide. Wij hebben er zo van die gebouwen gezien, die bewaard moeten blijven. Of landschappen die enig zijn in hun soort... Want overal is er iets dat ons boeit. Is er iets dat wij moeten bewaren...

Karel DE DECKER

Ramsdonk

Ramsdonk, één van de kleinste gemeenten uit «het Vaartland», en dat zich uitstrekt over een oppervlakte van circa 432 ha, heeft een boeiende geschiedenis. Reeds in 1110 werd zijn kerk afhankelijk gemaakt van de Norbertijner Abdij van Grimbergen, en onder die parochie behoorden naderhand een gedeelte van Londerzeel, Kapelle-op-den-Bos en een gehucht van Zemst (Oksdonk). Daar waar de gemeente in 1815 slechts 531 inwoners telde, mag men nu reeds algemeen aanvaarden dat over een paar jaar dit bevolkingscijfer zeker en vast driemaal hoger zal liggen. Immers, op 31/12/1974 was dit reeds opgelopen tot 1.489 eenheden.

Naast de oude, mooie pastorie, een echte parel, die helemaal het kenmerk draagt van abdijgebouw, en dit in de stijl die ons terugplaatst in de eerste helft van de XVIIe eeuw, gaat Ramsdonk ook fier op zijn kasteel, een historisch slot dat we gerust mogen rangschikken onder de schoonste van het gewest. Deze twee merkwaardige monumenten, betekenen bijzonder voor de hele bevolkingsgemeenschap van het «Vaartland» een ontschatbare en waardevolle kulturele erfenis. Over beide hieronder dan ook een samengevat en zeer beknopt historisch overzicht.

DE PASTORIE

In de nagelaten archieven is er over het «pastoreel huys» eerst spraak in 1565, jaartal waarin vermeld wordt dat het gebouw in zeer erbarmelijke toestand verkeert en totaal vervallen is. 't Is slechts in het begin van de 17e eeuw, na 't beëindigen van de godsdienstige troebelen, dat Abt Christoffel Outers (aangesteld in 1613) de opdracht gaf tot het bouwen van een nieuwe pastorie. De werken die in 1639 voltooid waren, jaartal vermeld in hoofdgevel), stonden onder de leiding van de toenmalige

DUVEL MOORTGAT VERDUVELD GOED

pastoor, Laurentius Outers, neef van vernoemde Abt. In een verslag, opgesteld in 1642, wordt speciaal de aandacht gevestigd op de uitzonderlijke schoonheid van het complex, uitgevoerd in Brabantse stijl, dat met haar sierlijke indeling en haar mooie trapgevels, een echt juweel vertegenwoordigt. De kostprijs ervan werd geraamd op 7.000 tot 8.000 gulden.

Tussen 1722 en 1725 liet pastoor Michaël Brems diverse verbouwingen uitvoeren.

In 1897 was men genoodzaakt het ganse gebouw te laten heropkalfateren.

In 1900 werd de pastorie opgenomen onder de historische monumenten, 3e klas. Deze eervolle klassificatie is dan ook een onweerlegbare getuigenis van een waardevol kunstbezit.

HET KASTEEL VAN HOUTEM

Uit dokumenten blijkt overduidelijk dat het kasteel reeds bestond op het einde van de XIIe eeuw. Het is gelegen op een 700-tal m ten noorden van de kerk. Het ligt midden een uniek en prachtig park dat verschillende ha omvat. Het behoorde lange tijd aan de familie van Beughem. 't Was in aloude tijden het verblijf van de heren van Houtem, welke deze heerlijkheid in leen hadden.

Uit oude dokumenten, daterend uit de XVIe en XXIIe eeuw, blijkt het dat de gebouwen in vierkant opgetrokken waren rond een binnenplaats, en dat ze langs de westerkant voorzien waren van terras. Gans het complex was omringd door een vijver. De bijgebouwen, opgericht vóór de ingang, waren eveneens omweld, maar uitsluitend met grachten.

Alleen het huidige centrale gebouw, vroeger de noordvleugel, is oud. Hierin bevindt zich een trapleuning, stijl «Louis XVI» (op 't schavot gestorven in 1793). Ook werd hierin een plaasteren zoldering aangebracht, handwerk uitgevoerd in Italiaanse stijl, en dat ons verwijst naar het begin van de XVIIIe eeuw. De aanpassing van de hal en van de eetzaal werd eertijds toevertrouwd aan decorateur Charles Albert. Deze werken zijn uitgevoerd in Renaissance-stijl. Rond 1900 werd de Gothische kapel, dewelke zich in de oostervleugel bevindt eveneens aangepast en in 1932 liet wijlen Emmanuel de Meester het architecturaal geheel volledig heropfrissen en verfraaien. Eveneens liet hij, nabij de brug, langs de zijde van de binnenplaats een ingangspoort, geflankeerd door twee torentjes, bouwen. De brug zelf werd gerestaureerd en tevens versierd met haar vroegere oude borstweringen.

Baron Leopold de Meester, huidige bewoner en eigenaar, trad in 1928 in het huwelijk met Monique van de Werve de Schilde.

H. VAN DE VEN

Ruisbroek

Men kan het bouwkundig erfgoed voor Ruisbroek in 4 soorten indelen : kerkelijke gebouwen, kasteelgebouwen, oude woonhuizen en typische boerderijen.

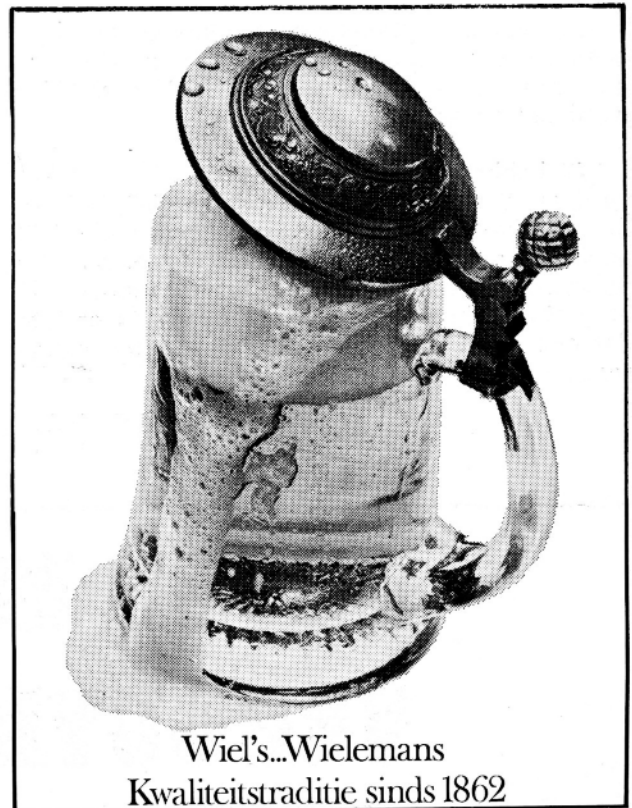
A. Kerkelijke gebouwen :

1. De O.-L.-Vrouwkerk in neo-gotische stijl. Ze is gelegen op een motte (kunstmatige heuvel) en werd in 1780 gebouwd op de plaats der oude 13e eeuwse kerk. In 1859 vergroot door provinciaal architect Schadde. Binnenin : marmeren communiebank, eiken orgelkas.

2. De witte gotische kerktoren is een overblijfsel van de 15e eeuw. In witte zandsteen gemetseld. Zeer sierlijk van lijn, eveneens in 1859 hersteld.

3. De landelijke Ste-Katharinakapel, Hoogstraat 59 dateert uit 1705. Het kleine koorgeeelte is veel ouder. Het torentje hoeft dringend hersteld, eveneens een fraaie verfbeurt binnenin. Enkel nog open tijdens het oktaaf van 25 november. In 1950 werd het marmeren schrijn met beenderen van Katharina gestolen en in 1974 het 18e eeuwse houten Katharinabeeld.

4. Oude slotkapel van het domein ter Zielbeek, Hoogstraat 195 bevindt zich juist naast de grille. Mooie zuivere gotische stijl. De muur-

ankers geven het jaartal 1721 weer. Nu hoort dit gebouwtje bij de remisen van het kasteel ter Zielbeek.

B. Kasteelgebouwen :

5. De bijgebouwen van het Hof ter Zielbeek zijn nog enig overblijfsel van wat eens het mooie kasteel geweest is. Dit neo-Grieks-Italiaanse kasteel werd in 1949 afgebroken wegens te grote onderhoudskosten. De eigenaar dhr. P. de Schietere de Lophem uit Etterbeek heeft de bijgebouwen in 1968 laten restaureren. Het is nu hun buitenverblijf. Gans het domein is 18 ha. groot.

6. De oranjerie van het Hof ter Zielbeek werd in 1821 gebouwd. Het is een tropische serre in klassicistische stijl en nog gaaf bewaard ; bevindt zich in het domein.

Het Hof ter Zielbeek.

C. Woonhuizen :

7. Het gemeentehuis in klassicistische stijl werd in 1839 gebouwd door notaris-burgemeester P. J. De Pauw. De drie boogvormige entrées geven het een eigenaardig cachet.

8. De pastorie der O.L.Vrouwparochie werd in 1650 gebouwd door prelaat Fernando de Velasco van de abdij Grimbergen. De zoldering der grote zaal is in merkwaardig met de hand gelegd stukadoorwerk met jaartal 1667. Dit gebouw heeft hoogdringend hersteld, vooral de zoldering.

9. Huis de Labistraete, Dorpstraat 67, behoorde in 1684 toe aan deze adellijke familie. Het huis heeft een treffende gelijkenis met de landelijke pastorie met identiek dezelfde indeling en uitzicht. De huidige eigenaar dhr. G. Stoop liet deze woonst prachtig restaureren.

10. Oud schepenhuis, Dorpstraat 71, hoorde eveneens toe aan de familie de Labistraete, Heren van Ruisbroek. Toen graaf Boudewijn Lecocq in 1742 Heer van Ruisbroek werd maakte hij er het schepenhuis van. De oude schuur is

waarschijnlijk tiendenschuur geweest. In de gevel bevindt zich een arduinen steen met hanenschild : wapen van Ruisbroek. Mogelijk kan deze steen een overblijfsel zijn van de Heerlijkheidspaal (of schandpaal) van Ruisbroek. Daarover is er een onderzoek aan de gang.

11. Villa Elise, Hellegatstraat 16, is in 1898 gebouwd door dhr. Daman, steenbakker uit Niel. Dit gebouw was eertijds het jachtpaviljoen en is nu de woning van oud-burgemeester Jules De Schepper.

12. Oude arbeidershuisjes, gelegen juist achter de Ste-Katharinakapel, dateren uit vorige eeuw. Het is een ensemble van 3 typische huisjes zonder verdieping, lijkt er vóór honderd jaar heel wat waren. Omdat deze huizen thans als «krotwoning» moeten verdwijnen is dit geheel wel het behouden waard na restauratie.

D. Typische boerderijen :

13. Intiem Verhaerenmuseum, Gemeentekant 10, oud hoevetje, tevens als restaurant ingericht. Bevat allerlei herinneringen aan Emiel Verhaeren waarvan de eigenaar R. Gevers trouwens een verwant is. Dit museum is dagelijks open vanaf 15 uur.

14. Langgevelhoeve, Kleine Lei 2, is een der weinige boerderijtjes van dit type. Het is een «kossaardertje» waar men, naast fabrieksarbeider ook nog aan landbouw deed.

15. Oude boswachterswoning, Moerhoek 29, gelegen aan de Ruisbroekse kant van het Moer, eertijds domein van Coolhem. Het hoevetje is wel 300 jaar oud en werd opgekalfaterd in 1825 door J. Van Nieuwenhuyze, die gans het domein als «zwart goed» had opgekocht van de Franse overheersers.

16. Hoeve «de Craecke», Pullaar 28, was in 1632 een omwalde versterkte hoeve naar Fransisch model en eigendom met al de landerijen er omheen van baron Marten della Faille die te Willebroek een kasteel had (Nonnenvijverstraat). Thans in eigendom der familie Moeyersoms. Alleen de grote schuur is nog het behouden waard. Ze zou een rol gespeeld hebben tijdens de Boerenkrijg in 1798.

Wat gedenktekens betreft, is Ruisbroek zeker niet rijk ! Het oorlogsmonument aan de gemeenteschool werd opgericht in 1951. Het bronzen vrouwenbeeld, symbool van de vrede, is werk van Simon Goossens. Verder zijn er nog 2 memorialen (gedenkstenen) : één in de gevel van het gemeentehuis ter gelegenheid van de inhuldiging in 1839, en één in de gevel van de winkel «Welvaart» eertijds woonhuis van dokter P. F. De Wachter, de gekende «armendokter» te Ruisbroek in vorige eeuw. Deze steen werd er in 1967 geplaatst bij de eeuwfeestviering.

Jan PEETERS.

Tisselt

Tisselt was vroeger een heerlijkheid van de baronnen van Grimbergen, uit het huis van Berghes.

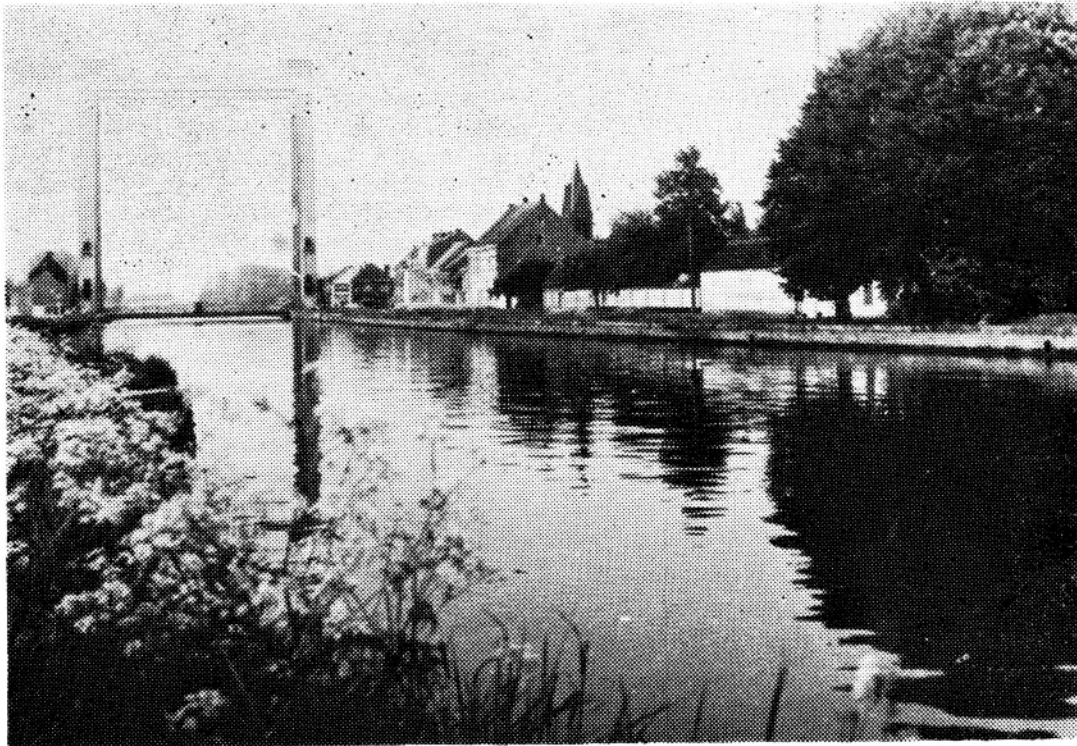
Een hoog, een middel- en een laaggerecht werden te Tisselt uitgeoefend door een schepene en een drossaard. Zij hadden het recht de stormklok te luiden in geval van oorlog. In 1761 hoorde de heerlijkheid toe aan de hertog van Croy, terwijl de abdij van het H. Graf te Kamerijk de voornaamste tiendeheffer was.

's zondags de hoogmis niet begon voor de aankomst der reizigersschuit.

Verder bezit de kerk twee zijaltaren, met kostbare retabels.

Het **Kasteel van Baeckelmans**, met haar poortje van 1738, wekt een indruk van voornaamheid. Het treft door zijn sobere vertrekken, waarbij we vooral dat aan de voorzijde vermelden, met een houten zoldering uit de XVIIIe eeuw. Glasramen geven het nodige cachet en een gedempte intimiteit, mede met de talrijke schilderijen, die er prachtig tot hun recht komen.

Zo treft ons een schilderij, met voorstelling van het kasteel in de XVIIIe eeuw. Het doek is simplistisch geborsteld, in de sfeer van die

Tisselt is het meest typische vaardorp in het Vaartland.

De **St.-Jan-de-Doperkerk** van 1751 — ...de oorspronkelijke kapel, op dezelfde plaats, dagtekende van 1464... — bezit een zeer merkwaaardige doopkapelpoort, in renaissance, met jaartal 1627. In zelfde stijl is de kommuniebank, met zinnebeelden van het H. Sakrament versierd.

Een zilveren kelk, waarop een schip staat gegraveerd, met het opschrift «Dona Senatus populus que Bruxellensis, 1735» werd geschonken uit erkentelijkheid omdat de onderpastoor

tijd. Het geeft ons een gezicht op de oostdijk der vaart, met als centraal punt het kasteel van Baeckelmans. Speciaal te citeren valt het aanleghaventje voor roeiboten, die de vroegere bewoners van het kasteel gebruikten om de westzijde der vaart te bereiken. Te vermelden is tevens een vaartuig van de publieke beurt-dienst, met personages in hoepelrok en kanten kraagjes uit die tijd. Het kasteel zou een aantrekkelijkheid kunnen zijn van het Vaartland, doch het staat jammer genoeg niet open voor het publiek...

Er is nog een **Spaans Kasteeltje** (17e eeuw), een oude omwalde hoeve, in de Peeterstraat, die echter heelwat van haar oorspronkelijke schilderachtigheid verloren heeft. Er is de tipische landelijk gelegen **Kapel van O.L.Vrouw van 't Hofland**, aan de Moerstraat. Er is de in de Beekstraat, vlak bij de Bosbeek gelegen **Tiendenshuur**... Al wil ik daarnaast uw meer dan speciale aandacht vragen, voor het op de grens van Ramsdonk en Tisselt gelegen treinwachtershuisje of «**Routhuis**». Het is de enige intact gebleven herinnering aan het treintje «Laireken» en aan de aloude spoorlijn Willebroek - Aalst, die er eens langs liep. Het is een brokje leven van toen in die tijd... En het huisje staat er, zoals het er ook in vorige eeuw heeft gestaan... Zonder zucht naar vernieuwing, maar zo ! Misschien een reden voor ons om het te bewaren en te laten klasseren... Om het te bewaren voor later...

Karel DE DECKER

Bronnen :

Tisselt, Geschiedenis en Folklore, door Karel De Decker, Uitgave in eigen beheer, 1958.

Het Willebroekse Vaartland, streek met karakter, door Karel De Decker. Vlaamse Toeristische Bibliotheek, 1963.

FOTO-CINE

Peter RYPENS

BLAASVELDSTRAAT 43
TISSALT

TEL. (031) 86 87 42

ALLES VOOR
DE FOTOGRAFIE

BOEK- en PAPIERHANDEL
FONOPLATEN

Het Willebroekse Brouwerijmuseum

Stationsstraat 3, 2660 Willebroek

is het trefpunt, waar kunstenaars, kunstliefhebbers en heemkundigen elkaar ontmoeten...

Het is, van juni tot september, telkens tijdens het eerste weekend der maand, alsmede tijdens de tentoonstellingen in Galerij DE SCHOUWPIJP van 15 tot 20 uur vrij toegankelijk.

Men kan er bakschieten of aan vogelpik doen. Men kan er kijken, en al kijkend genieten, van al dat netjes geordende brouwerijalaam, dat er door Konservator Louis Schurmans, na jaren speurwerk, zo netjes bij elkaar werd gebracht en zo prinselijk mooi werd geordend.

En men kan er, na al dit kijken, een glaasje DD drinken, of een Wielsje van achter de toog. Wanneer kom jij er eens over de drempel ?

Naschrift : Het Willebroekse Brouwerijmuseum kreeg in de loop van de nog jonge jaren, vrij veel belangstelling. Zowel vanwege de pers (er verscheen een uitgebreide reportage in ZIE-magazine), als in de radio (met ondermeer reportagewerk van Jan Lambin en een Spelprogramma met Paul van Zummeren). Zowel vanwege de rallyrijders als van toevallig aanwezige ministers (de heer Schoonjans). Allemaal redenen om verder te doen en verder te brouwen.

LACHEN IN ONS BEROEP

Al eens een (auto) ongeval gehad ?
Dat ongeval schriftelijk doorgegeven ?
Gelet op mogelijke dubbelzinnigheden ?
Hierna enkele losse grepen uit bestaande ongevals-aangiften. Natuurlijk naamloos ! Aan U ze dubbelzinnig en/of komisch te vinden.

- «Tegenpartij stond stil voor het huis van zijn vriendin nr : 4».
- «Ik reed op de baan naar St. Niklaas, toen ik plots op een onverlichte koe botste».
- «Van uit mijn positie kon ik onmogelijk zijne linkerflikker zien branden hebben».
- «Ik heb inderdaad een meid en een werkvrouw, maar ik had toch gevraagd ze allebei te laten dekken. Mag ik U verzoeken na te gaan, of mijn agent zijn werk wel goed deed?».
- «Hij botste tegen mijn deur. Mijn vrouw had het zien aankomen, want ze zei efkens ervoor : Pas op want die is zo zot als iet».
- «Hij knotste tegen drie stilstaande auto's en knots ik had het ook zitten».
- «Mijn echtgenote stond stil, en zonder dat ze het wist zat tegenpartij er van achter op. Het was een zware slag. Gans hare koffer was ingedrukt, en een stuk van haren uitlaat vond ze nadien nog in de gracht».
- «Zo zijn er mensen die wel een degelijke ongevalsaangifte kunnen doen, maar die niet weten dat een autoverzekering, wel veilig, 10 % voordeliger in premie kan zijn».
- «En zo zijn er jonge zelfstandigen, die niet weten dat er mutualiteiten zijn, die hun, bij werkonbekwaamheid door ziekte of ongeval, tot 1.000 fr. per dag uitbetalen. Ja ! En dit tot hun 65 j. (6 dagen per week A.U.B. !) voor een bijdrage die de helft goedkoper is dan bij verzekeringsmaatschappijen».
- «En lach niet als wij U zeggen, dat 8 op 10 van die jonge beginnende zelfstandigen, door onwetendheid, zich verkeerdelijk in orde stellen met hun sociale-wetgeving-inschrijving en hierdoor duizenden franken teveel aan sociale bijdragen betalen».
- «En geef toe dat zelfs 90 % van onze jonge intellectuelen, hun meest interessante bronnen en formules van lening niet kennen... omdat het tenslotte hun beroep niet is».
- «Dat er verschillende jonge zelfstandigen zijn, die dringend een goed fiskaliteit-boekhouder nodig hebben».
- «Dat zij misschien aanvoelen, dat wij meer dan «alle verzekeringen» doen».
- «Dat wij inderdaad tegelijkertijd raadgevers zijn, voor alle problemen met financieel karakter, en dat een groot deel van die raadgevingen, gratis bij wijze van service, aan ons klienteel gegeven worden».
- «Dat wij ons hoofdbureau te 2638 Reet hebben - Clemenshoek 16, telefoon : (031) 88 20 31 en een speciaal bureau voor autoverzekeringen te 2650 Boom autostrade (Antwerpsestr. 258 - aan den barreel - Tel. (031) 88 40 48)».
- «Dat wij ook bijbureaus hebben te Leuven en te Brussel, en klienten in elke vlaamse stad en bijna in elk vlaams dorpe...

**Steeds welkom.
STAF SOMERS**

In naam van :
«GROEP STAF SOMERS-LAURIKS»

Willebroek

Schepen van Cultuur, M. Janssens, schreef terecht in de onlangs verschenen brochure «Willebroek mooier dan je denkt» :

«Het is niet bepaald een aantrekkelijk beeld, die grauwe cokes- en ammoniakfabrieken langs de Rijksweg Brussel - Antwerpen. Eens de fabriekszone voorbij kom je terecht in rustige en gezellige woonwijken, die allen binnen de laatste 25 jaar werden opgetrokken. Vrijwel elke straat heeft haar grasperken, haar bomen en plantsoenen, bloemen, sierstruiken en om ze nog meer charme te geven, liet het gemeentebestuur op sommige plaatsen sculpturen en fonteinen aanbrengen».

Nochtans enkele merkwaardigheden van Willebroek zijn :

1. De Sint-Niklaaskerk, gelegen in de Aug. Van Landeghemstraat.

Deze kerk werd gebouwd tussen 1140 en 1180 voor Willebroek en Tisselt en wordt aldus aanzien als een der oudste van ons land. Het is een romaans gebouw met centrale spitsdakige toren. In het begin der 17de eeuw kwam de drang naar omvorming en de spitsbogen werden vervangen door rondbogen. Een 2de verbouwing greep plaats in 1733-1734, de laatste in 1853. In de Sint-Niklaaskerk zijn romaanse-gotische en renaissance stijlen vertegenwoordigd. Het is evenwel jammer dat wegens al die verbouwingen het grootste gedeelte van de oorspronkelijkheid van de Sint-Niklaaskerk is teloorgestaan.

2. De oude woonkern Klein-Willebroek.

Deze woonkern zit vredig geprangd tussen Rupel en de vaart Brussel - Rupel.

Het oude sasplein met sashuis (gebouwd in 1608 en geklasseerd in 1945), het oude brugje over het sas (1573), de vriendelijke huizekens en de woonschepen, vormen samen een brok geschiedenis vanaf het ontstaan van dit gehucht van Willebroek, na het graven van de «Willebroekse vaart» in 1550.

Tijdens de 16de en 17de eeuw waren rampen en ellende de oorzaak van het verval van Klein-Willebroek. Later wegens de nieuwe verbinding naar Wintam verloor het gehucht veel van zijn belangrijkheid.

3. De Schouwpijp, gelegen in de Stationsstraat 3.

Deze schouwpijp is een deel van de vroegere brouwerij Ch. Erix. Het is de plaats waarin vroeger de gerst gestookt werd. Sinds een paar jaar is er een klein maar zeer mooi brouwerijmuseum gevestigd, bestuurd en beheerd door konservator L. Schurmans, kleinzoon van de vroegere eigenaar, mijnheer Charles Erix.

4. De hoeve «de Vleugh» ook nog «de Vleugde», gelegen Steenweg op Heindonk 119.

Het is een zeer oude boerderij met dreef. Was tot 1924 eigendom van Juffrouw J. Hayez, waarna het door erfenis overging aan Generaal J. Janssens, die het op zijn beurt in 1958 verkocht aan Anciens Etablissements De Naeyer.

De hoeve werd vele jaren bewoond door de familie Van den Branden en sinds 1944 door landbouwer B. Janssens.

5. Standbeeld Louis Denaeyer, Steenweg op Mechelen.

Burgemeester Denaeyer overleed op 16 februari 1902, nadat hij de gemeente bestuurd had van 1875 tot 1902.

Wij citeren uit het verslag van het College over het jaar 1902 :

«De gemeente is in rouw gedompeld door het afsterven op 16-02-1902 van burgemeester Louis Denaeyer. Hij was een «weldenkend» burgemeester, een wereldberoemd nijveraer en een weergaloos mensenvriend. Weldra zal een borstbeeld van deze wijze goedgehartige bestuurder tot aandenken en navolging in de raadzaal prijken en zal op de gemeentepaats die zijn naam draagt, een prachtig standbeeld oprijzen, door de erkentelijke bevolking opgericht tot verheerlijking van hem die gans zijn leven heeft toegewijd aan de opbeuring van de werkman op stoffelijk en zedelijk gebied en die ons nederig dorpje van weleer tot een schone, grote en bloeiende gemeente heeft herschapen».

In 1905 werd ter zijner ere een standbeeld opgericht. Het gemeentebestuur van Willebroek verkoos voornoemd monument te plaatsen op de huidige Louis Denaeyerplaats. Het inrichtend komitee in overleg met Mevrouw Denaeyer zag het beeld liever geplaatst daar, waar deze grote industrieel geleefd had en waar nieuwe uitvindingen het levenslicht zagen. Uiteindelijk werd het monument opgericht vóór de kinderkribbe op de Mechelse Steenweg, waar het heden nog staat. De kinderkribbe werd in 1953 gesloopt.

In verband met de kinderkribbe laten wij een strofe volgen uit het «Herdenkingslied van Louis

Denaeyer», woorden van mevrouw Ellegiers. Onlangs hoorden wij het lied zingen door een bijna 82-jarige dame, geboren en getogen te Willebroek, die het als kind in het ouderlijk huis meezong.

Hier volgt de 2de strofe van genoemd lied :

«Hoe edel schoon was hij in zijne werken,
De kinderkrib, waar steeds de onschuld leeft.
Tot aan zijn graf, kwam hij hun nog versterken
Als echte vader was hij hun verkleefd.
Hoe hoort men nog die kleine kinderstemmen,
Waarvan hij was een dierbaar trouwe vriend.
O, keer terug, roepen zij steeds met klemme
Louis Denaeyer, wij hebben U bemind».

Op 17 september 1905 werd het standbeeld van Louis Denaeyer plechtig ingehuldigd. Bovendien verschillende gedenkredes werd door de leerlingen van de officiële en vrije scholen een cantate uitgevoerd op tekst van R. Verhulst en getoonzet door de Willebroekenaar Jos Cleymans. Deze tekst is verschenen in nr. 1 van 't Vaartland-jaargang 1973.

Het standbeeld is het werk van de beroemde Vlaamse beeldhouwer Vinçotte. Het maakt diepe indruk, boezemt eerbied en bewondering in en is een waardevol kunststuk.

In het midden zien we het borstbeeld van Louis Denayer. Op het brede voetstuk bemerken we rechts een moeder met een kindje in de armen, dat Louis Denayer bloemen aanbiedt, terwijl links een jong meisje de grote figuur een lauwerkrans toereikt. Op het gelaat van deze personen staat duidelijk te lezen dat zij Louis Denayer, de milde weldoener, de hulde en dank van gans de bevolking brengen. Het halfverheven beeldhouwwerk op het voetstuk steelt zinnebeeldig het reuzenwerk voor van de stichter der papierfabrieken van Willebroek.

Het standbeeld van Louis Denayer vereeuwigt zijn naam, niet alleen omdat hij de stichter was van de papierfabriek maar ook omdat hij een ingoed mens was, een wijdberoemd industrieel met bewonderenswaardige ondernemingsgeest en doorzettingsvermogen.

Hij loste ook het vraagstuk van de deelneming der werklieden in de winsten van de maatschappij op. In 1901 werden voor de eerste maal de winstaandelen aan de werklieden uitgekeerd. Te dier gelegenheid werd een concerto gegeven.

Het gold als een dankbetuiging der beambten en werklieden en de feestzang, waarvan wij de tekst bezitten, werd uitgevoerd door het personeel.

T. DE HERDT

DE HEEMKUNDIGE KRING VAN HET VAARTLAND v.z.w.

Sekretariaat : Stationsstraat 3, 2660 Willebroek

verzamelt :

- alle dokumenten over het Vaartland : oude weekbladen, knipsels, zichtkaarten, foto's, kaarten
- alle dokumenten over Vaartlanders : doodsbeeldekens, familiearchief, foto's, akten van verkoop
- alle voorwerpen in verband met ambachten en stielen van vroeger, boerenalaam, brouwersalaam, leefmilieu en gewoonten van onze voorouders...

Werp niets weg ! Verwittig één onzer bestuursleden. Hun adressen treft men aan in dit blad. Of vertel het ons, tijdens een van je bezoeken aan het Brouwerijmuseum...

Gestratificeerde KRASVRIJE
A A N B O U W K E U K E N S

3.100 fr. de lopende meter
nu in het bereik van **IEDEREEN**
dank zij de lage prijzen
en toch beste kwaliteit bij

WILLY OLBRECHTS

J. HAMMENECKERSTRAAT 44
KAPELLE-OP-DEN-BOS — TEL. (015) 71 13 51

Alles wordt op maat gemaakt volgens uw beschikbare plaats en al onze meubelen zijn van binnen en buiten met gestratificeerde platen van eerste keus.

Aktualiteitsverslag 1974

Een globaal overzicht maken van activiteiten die zich over een gans jaar hebben verspreid is een opdracht die ik met minder geestdrift aanvang dan ik gewoonlijk de zaken aanpak, omdat de stemming, die het belangrijkste punt vertegenwoordigen bij ieder van die momentopnamen, nog moeilijk te vatten is. Ofwel dient ge er een haarscherp geheugen voor te bezitten ofwel moet ge over een grote dosis fantasie geschikken om er dan een nieuwe, maar tevens ook een andere sfeer rond te weven, die zeker de werkelijkheid ook weer niet benadert. Ik kan me toch noch bij de harde journalistieke, noch bij de malse romantische schrijvers rekenen.

We hebben mooie uren beleefd met die vrienden van de heemkundige kring. Ik kan zo moeilijk chronologisch of systematisch gaan denken over een boel heerlijke momenten, alhoewel die gegevens op de koude formulieren van het ministerie van Nederlandse kultuur zo voor mijn neus liggen als leidraad. Als ik terugdenk aan de viering van de 80-jarige Jan De Wit, op 5 oktober, en ik zie die mensen daar nog allen dicht bij mekaar rond de oude olmen tafeltjes zitten, dan was DAT het gebeuren van het jaar wat ik me niet had kunnen voorstellen. Die gemoedelijkheid was subliem, en we waren toen gelukkig het geluk dat meester De Wit zelf onder-

ging en dat hij niet onder stoelen of banken kon steken. Peren, jongens, zo'n peren, overal peren. Ze hingen in gekleurd karton aan de zoldering, ze stonden in bakskes onder het heiligenbeeld van Sint Niklaas en ze werden verloot en verspeeld op het tonspel. Eigen kweek, en met fierheid overhandigd. Peren vol geluk. En dan nog gezwegen van die lekkere pensen, die die avond zo'n lekkere geur gaven en die gebakken werden door onze handige koks Jules en Gilbert. Door Karel werd Jan nog eens extra in de feestbloemkens gezet in een amusante tafelrede. En op de koop toe kregen we op 't eind van die avond nog enkele mooie diapositieven te zien.

We hebben ook eens op 13 december de grote moed gehad de feestzaal van ons gemeentehuis af te huren om er een avond kijkplaatjes op het witte doek te laten spreiden. Het aantal bezoekers lag in omgekeerde evenredigheid met de kwaliteit van de presentatie. Weinig mensen waren komen kijken naar de Bretoense suite van Emiel Van Heck, naar de fauna die in het Blaasveldse Broek vliegt, leeft en broedt en naar de prenten over onze eigen heemkundige activiteiten. Emiel, Flor en Karel voegden daar het woord aan toe en zongen ieder zoals ze gebekt waren.

Als je eens heerlijk wandelen wil, ga dan naar het Natuurpark Het Broek — zou je kunnen veronderstellen ergens tegen te komen in een reclamefolder. Het zou veroorloofd zijn ; wij deden ook de geleide wandeling met vriend De Ceulaer ; we genoten van de bloemkes en de blauwe lucht en van de kille binnenpaden. Het deed onze zenuwen goed. Velen zijn er teruggekomen op andere dagen.

Of we ook het vaartland al eens verlaten met onze vaartlanders ? En onze reis naar Bokrijk dan ! Met een vijftigtal mensen busten we naar het heilige Limburgse rijk voor heemkundigen, waar paus Weyns I ons zou verwelkomen. Op dit laatste waren we wel erg gemunt. Maar helaas. Toen ons gezelschap aan de toegangspoort van het beloofde land stond te trappelen van verlangens om Dr. Weyns te begroeten bleef deze wens voorlopig onvervuld. Dr. Weyns daagde niet op. Nu zou het kunnen dat de goede man de afspraak vergeten was, en dat zouden we hem kwalijk genomen hebben, want zo'n publiek is hard bij pozen. Maar nu kon het ook zijn dat Dr. Weyns ziek was en dat wilden we weten. Toen dacht ik er even over of we nu gekomen waren voor het domein of voor de pachtheer. Dit moment bewees voor mij plots de grote persoonlijkheid van Dr. Jozef Weyns. Al die mensen kwamen niet zozeer voor het openluchtmuseum, maar vooral om één persoon te zien die men in de toeristische brochures conservator noemt.

Enkele mensen trokken hun stoute schoenen aan en trokken naar het huis en aan de bel van zijn ambtswoning. «Mevrouw, uw man zou ons om 10 uur verwelkomen aan de ingangspoort...». «Heren, mijn man is erg ziek...». Met Dr. Weyns achter het stuur reden we naar de wachtende poort !!! Daar heeft een man ons een uur welkom geheten met een charmant wezen... waar de dood achter lachte. Al de bomen stonden stil, zelfs de vogels zwegen. Het was mooi, maar ons hart was droef, want wij wisten dat dit de laatste ontmoeting was (22 juni 1974). Dr. Weyns overleed op 15 juli 1974.

Op 25 augustus beleefde Heffen een historische dag, maar voor ons werd het ook een dag die ons leven lang zal bijblijven. Een hoogtepunt uit het bestaan van deze gemeente, zo schreef daarop de plaatselijke pers. De hele feestelijkheid werd uitgeknoebeld door Jos De Keersmaecker en bij enkele jonge vaartlanders wakkerde hij de moed aan zijn plannen te helpen verwezenlijken. Stel je voor dat we in den beginne nog te kampen hadden tegen de gemeentelijke overheid die onze aanvankelijke bedoelingen niet begreep. Maar daartegenover daagde dan weer onverwachte goede hulp op uit Breendonk, waar we een bestelwagen van de Brouwerij ter beschikking kre-

gen om de zware panelen van het Breendonks Cultureel Centrum te vervoeren. De entoesiaste Jan De Bondt was zo vriendelijk dat hij met zijn jeugdige volksdansgroep een kleurige kroon zette op dat ganse heerlijke gebeuren.

We werden officieel ontvangen op het gemeentehuis. De voorzitter sprak er de officiële toe. Hij maakte de bedoelingen van de heemkundige kring van het vaartland kenbaar die de dringende plicht zag het gewest, gevat tussen Schelde, Rupel en Zenne, dat tot hiertoe vereenzaamd en vergeten lag op geschied- en heemkundig gebied, te bevrijden uit zijn isolement. Het is een opdracht die zijn inzet waard is en die bedoeld is voor onze ganse volsgemeenschap, aldus de spreker. Hij viel uit tegen de huidige tijd van miskennis en onverschilligheid der geestelijke waarden. We beleven een tijd van onbegrip en van cynisch ondergraven der traditie die onze voorgelachten met zoveel zin en offer hebben opgebouwd. Na de ontvangsplechtigheid werden snoep en «moksken» te grabbel gegooid aan de Heffeense jeugd en de dansgroep Annemarieke bracht vrolijke en oude volksdansen. Ient uit Heffen werden voor de bevolking opgehangen in

Kunstwerken van een jong en van een gelouterd ta- de gemeenteschool en kregen een enorme toeloop van bezoekers. Hendrik Van de Ven leidde kunstschilder Jan Huys in. Een ontmoeting met de kunstschilder Jan Huys is een wonderbare verrijkende ervaring die een diepe en blijvende indruk nalaat ; hij bezit een uitzonderlijk teken- en schildertalent met een eigen visionaire diepte, die naast de inspiratiebron ook naar het leven zelf grijpt. Hij is in het genre van de heimatschilders een meer dan begaafde vertegenwoordiger. Aldus de woordvoerder.

Jo Van Beersel werd uitgeschilderd door Jos De Keersmaecker die in deze man een onvoldragen kunstenaarsziel plantte. Zijn schilderijen zijn niet academisch opgebouwd, omdat hij op de eerste plaats autodidakt is. Een kunstenaar die zijn eigen donkere strijd voert om voor zijn artistieke ontroering een handige expressie te vinden.

We konden de eigenlijke wandeling beginnen richting Heindonk langs de Hooiendonkstraat — de korte en de langendijk — naar het Zennegat. De terugkeer gebeurde langs de grote Mierenstraat naar de «Tien Vierendelen»-plaats der opgravingen uit de IJzertijd. Met sfeervolle muziek en a capellakoor uit Breendonk viel de slotplechtigheid aan de kapel O.L.Vrouw ten Doorn. De pastoors uit Heffen en Blaasveld en Meester De Wit voerden daar het woord. Zo'n dag kon niet anders dan met zon overgoten.

Over de prachtige Devotietentoonstelling met de bedevaartprentjes in oneindige getale, te Hombek, van 15 tot 24 november, bracht ik reeds uitvoerig verslag in ons driemaandelijks tijdschrift nr. 4 van de tweede jaargang.

Om volledig te zijn moet ik u, buiten deze hoogten, nog melding maken van een reeks andere activiteiten, waaraan misschien niet zoveel vaartlanders aan te pas gekomen zijn. We noemen : een perskonferentie over het gewestplan Mechelen, te Blaasveld, met inrichters Hugo Lejon en Jules Scheers ; een spelprogramma met de BRT in het Brouwerijmuseum te Willebroek onder leiding van Paul Van Zummeren. Een herdenkingstentoonstelling van Karel De Schrijver te Bornem met inleider Karel De Decker, een kunsttentoonstelling van Bert Van Den Broeck, te Willebroek, met inleider Eugeen Van Den Broeck, het uitgeven van vier tijdschriften 't Vaartland, een informatiedag over de redding van de Zennevallei, en de openstelling van het Willebroeks Brouwerijmuseum ieder weekend, van mei tot oktober.

Al met al heeft de Heemkundige Kring van het Vaartland veel gevaren en veel gezeild. En was 1974, een heel goed jaar voor onze vereniging !

Louis SCHURMANS.

Financieel verslag over het werkjaar 1974

Weg alle treurnis, nu een simfonie met jubelend slotakkoord. Leve de lange rijen notenbalken vol abonnees, het forse slagwerk van de adverteerders, de fijne snaren van de subsidie-verstrekters. Eén valse noot : het Ministerie van Nederlandse Cultuur. Genoeg ouverture, vooruit met het meesterwerk. Onder applaus van het publiek op de Algemene Vergadering van 22 februari jl. te Willebroek.

ONTVANGSTEN :

1. Lidgelden :			
nagekomen 1973 :	3.750 fr.		
1974 :	44.100 fr.		47.850 fr.
2. Overheidstoelagen :			
Ministerie Nederlandse Cultuur :	0		
Provincie Antwerpen :	5.000 fr.		
Gemeente Kapelle-op-den-Bos :	5.000 fr.		
Gemeente Ruisbroek a/R :	4.015 fr.		
Gemeente Willebroek :	3.000 fr.		
Gemeente Heffen :	500 fr.		17.515 fr.
3. Publiciteit Tijdschrift :			
Adverteerders : zie tijdschrift :		20.200 fr.	
4. Andere inkomsten :			
Steungelden :	4.680 fr.		
Verkoop losse nummers :	3.250 fr.		
Tussenkost clichés :	1.200 fr.		
Inkom dia-avond :	610 fr.		
Intresten 1974 :	263 fr.		10.003 fr.
Totaal ontvangsten :			95.568 fr.

UITGAVEN :

1. Drukken Tijdschrift :	49.742 fr.
2. Administratie- en Bestuurskosten :	3.531 fr.
3. Drukkerij :	1.573 fr.
4. Aansluiting Heemverbond Antwerpen :	200 fr.
5. Historische Wandeltocht Heffen :	2.606 fr.
6. Huur Gemeent. Feestzaal Willebroek :	500 fr.
7. Tekort reis Bokrijk :	100 fr.
8. Voorbereiding Monumentenjaar 1975	
Fotomateriaal :	2.500 fr.
9. Uitrusting en Onderhoud Brouwerijmuzeum :	5.000 fr.
10. Tekort 1973 (zie verslag '73) :	14.124 fr.
Totaal uitgaven :	79.876 fr.

BALANS 1974

Ontvangsten :	95.568 fr.
Uitgaven :	79.876 fr.
Batig saldo :	15.692 fr.

BEGROTING VOOR HET WERKJAAR 1975

Na de pauze een «Onvoltooide». De tweede adem van de blazers is terecht, het orkest kan weer aan de slag. Hier de muziek !

Ontvangsten :	
Lidgelden :	45.000 fr.
Overheidstoelagen :	17.500 fr.
Publiciteit Tijdschrift :	20.000 fr.
Saldo 1974 :	15.692 fr.
Totaal Ontvangsten :	98.192 fr.

Uitgaven :	
Drukken tijdschrift :	60.000 fr.
Administratie en Bestuur :	6.000 fr.
Monumentenjaar 1975 :	10.000 fr.
Brouwerij-muzeum :	5.000 fr.
Tentoonstellingen :	10.000 fr.
Promotie «Geschiedenis van Willebroek» :	2.500 fr.
Aanleg Foto-archief :	5.000 fr.
Totaal Uitgaven :	98.500 fr.

Balans :	
Uitgaven :	98.500 fr.
Ontvangsten :	98.192 fr.
Tekort :	308 fr.

De dirigent :
Juil SCHEERS, uw Penningmeester

Traiteur Guy

gastronomie naar maat
voor elke gelegenheid :
feesten — recepties — diners

Specialiteit van barbeque

voor kleine of grote gezelschappen
steeds dezelfde hoge kwaliteit
dezelfde voorname service

100 % tevredenheid — logische prijs

BESTELLINGEN - INLICHTINGEN - BESTEK

Traiteur Guy

MOLENSTRAAT 81 KAPELLE-OP-DEN-BOS
TEL. (015) 71 19 77

Diploma hotelschool
Feestzaal ter beschikking

Kennismaking met Boom

Boom wordt in bijgaande bijdrage van Leo Backeljau uit de doeken gedaan en aan ons voorgesteld. Als een wicht dat wij niet kennen. Al komt het uit het moederhuis, dat over het water, aan de andere kant van de Rupel ligt... Want Boom is ons duurbaar, ook al spreekt men ten onzent meer van «Hoog Boom» dan van Boom, daarbij doelend op de nogal arrogante manier waarop al die Heren van Boom ons zouden bejegenen. Ook al werden diezelfde heren, door die van Willebroek, voor «honnefretters» verweten. Waarop die van Boom repliqueerden, door te zeggen, dat de honden, die te Boom werden geslacht, in Willebroek op tafel kwamen !

Al met al hopen wij Boom, via Leo Backeljau en zijn vrienden, wat grondiger te leren kennen.

De Redactie.

De oever van de Rupel, gelegen tussen Rumst en Niel, vertoont een groot verschil tegenover de andere oever. Deze is bewassen met bomen en groen, onze oever slechts alleen door walmende schouwen, droogloodsen en ovens om de stenen te bakken. Overstromingen, vroeger veroorzaakt door de zeearmen : Schelde en Rupel, zorgden voor de komst van klei. Deze bleef echter jaren onaangeroerd zitten in de Boomse ondergrond, tot de paters van Hemiksem op het geniale idee kwamen er stenen van te bakken om hun abdij ermee op te richten. Dit alles begon omstreeks 1235, gedurende méér dan een eeuw bleef het vervaardigen van steen uitsluitend onder het beheer der «Cisterciënzermonniken» van Hemiksem. De benaming «Papenstein» herinnert nog aan de tijd der pioniers.

Ten jare 1345 maakte men voor het eerst melding van een tichelengeleghe te Boom.

Tussen de jaren 1245 en 1868 bleef de bewerking onveranderd. In 1954 waren er nog 14 bedrijven in werking op Booms grondgebied : nu zijn praktisch alle putten aangespoten. Er zijn slechts nog enkele bedrijven werkzaam in onze gemeente. Wantoestanden waren vroeger algemeen gekend hier, uitbuiting der arbeiders door de patroons, zelfs kinderarbeid tierde welig omstreeks de eeuwwisseling, vandaar de bijnaam «De Galijen», gelukkig is dit alles reeds lang voorbij, nu is het zelfs zo ver, dat bijna heel de nijverheid stilgelegd is. Daarom wordt het stilaan tijd dat er zich enkele mensen inzetten om te redden wat er nog te redden is over werktuigen en fabrikatie van vroeger jaren om dit alles te kunnen bewaren voor het nageslacht van de eens zo roemrijke streek.

En om dit te besluiten het alom gekende gedicht van onze Boomse letterkundige LUDO VAN DE WIJGAERT.

HET LAND DER GELAGEN.

Kent gij het land met zijn walmende schouwen,
zijn rode kaproenen op rij in 't gelid,
pleinen waar arbeiders kruien en sjouwen
de klei, en het zand, dan de steen, gans verhit ?

Rijzen er torens naast kerken, paleizen
als stapels van steen tot een trots monument,
óók moest naast hèn eens het huisje verrijzen,
dat schragen zou boven mijn hoofd 't firmament.

Kent gij het land waar beneden de straten
de putten zich oopen als kuipen in 't rond,
's zomers bevolkt en dan 's winters verlaten ?
O, denkt aan dit wondere land soms een stond.

Kent gij het land aan de boord van de Rupel ?
Nog laden de kaaien er hopen van steen.
Kent gij mijn land, 't rode land langs de Rupel ?
Ik min enkel dit en ik wil anders geen.

Ludo Van de Wijgaert,
13 januari 1936

Veilig, winstgevend, makkelijk sparen...

het DEPOSITOBOEKJE

van de

**Generale
Bankmaatschappij**

VAN LANDEGHEMSTRAAT 66

WILLEBROEK

Spaar systematisch bij de Kredietbank

Je laat je inkomsten storten op je zichtrekening en je laat regelmatig — bv. iedere maand — een vast bedrag overschrijven op je depositoboekje. Daartoe hoef je slechts één enkele doorlopende opdracht te tekenen.

Systematisch sparen is verstandig sparen. Het is bovendien zo gemakkelijk : het gaat immers vanzelf...

Aarzel niet. Loop eens aan bij een der kantoren van de

KREDIETBANK

waar je woont, waar je werkt, waar je winkelt.

VANUIT NIEUWENRODE PER FIETS NAAR ROME !

Nieuwenrode is in onze ogen altijd een «niemendalletje» geweest. Een stukje verloren gelegde geschiedenis, die door de pen van Pater Spinnael, uit de vergetelheid werd gehaald. (*)

Nieuwenrode herdenkt dit jaar één eeuw zelfstandigheid, waarbij het waarschijnlijk zal blijven... Al weet men nooit wat «fusioneren» reëel inhoudt...

Momenteel maakt men zich aldaar niet te druk om die dingen. En de gebroeders Smets, van de lokale Rodal-fabrieken, zullen er hun Rome-reis niet eens voor verdagen...

In het verleden fietsten zij zelfs eens naar Lourdes. Nu rijden zij met z'n achten het Heilig Jaar tegemoet. Nu rijden zij, via het Groot-Hertogdom Luxemburg, Frankrijk en Zwitserland, naar Rome toe, wat 3.200 km heen en terug betekent.

François De Boeck, Louis D'Hollander, Frans Smets, Leon Smets, Marcel Smets, Willem Spildoorn en Jan Verbesselt zijn allen van Nieuwenrode. Paul Cleynens is de enige die van Meise is.

Zij trainen nu duchtig. Want 12 juli 1975, dag van de start, voelen zij langzaam naderen. Dan rijden zij met z'n achten het avontuur tegemoet, dat hen, na drie weken terug naar Nieuwenrode zal brengen.

Er rijden vier vrouwen mee met de bezemwagen. En er zijn twee chauffeurs. Al hopen zij met z'n allen dat zij — al peddelend door Gods vrije natuur... — geen beroep moeten doen op die wagen...

De fietstocht naar Rome zal worden gefilmd. De Heemkundige Kring van het Vaartland kreeg de belofte — ...de exclusieve belofte ! — dat de mannen van Nieuwenrode met hun relaas naar Willebroek zullen komen. Zonder de bezemwagen. Desnoods met de fiets !

Wie leeft zal zien !

Karel De Decker

(*) NIEUWENRODE, Parochie 1140-1975, Gemeente 1875-1975. Door H. Spinnael, Veldstraat 11, 2920 Kapelle-op-den-Bos. 174 blz. 290 fr. Het is een heemverbonden verhaal, dat voornamelijk een lokale betekenis heeft. Het werd rijk geïllustreerd, al laat de typografische verzorging een minder fraaie indruk. Voor de inwoners van Nieuwenrode is het alleszins een merkwaardig dokument en interessante lektuur.

OFFICIEEL VERDELER

VOLKSWAGEN - AUDI

Steeds de volledige gamma in voorraad

Garage **Vissers p v b a**

BTW 400.788.657

TOONZAAL GEOPEND TOT 20 UUR

KONINGIN ASTRIDLAAN 7-9
2659 BREENDONK

☎ (03) 86 86 10
86 64 70

STANDING DOOR KWALITEIT

dat kan alleen

RODAL

P. V. B. A.

Tegelfabriek van Noord-West Brabant

MEISELAAN 52 - NIEUWENRODE - TEL. : (015) 71 13 59 - 71 14 37

met haar 4 afdelingen : — VLOEREN
— SCHOUWEN
— CEMENTDALLEN
— SILEXDALLEN

Komt ook op zaterdag- en zondagvoormiddag genieten
van onze gans vernieuwde toonzaal !

Bel Meubel

UW MEUBEL

De best gekende en goedkoopste meubelzaak uit gans de streek
20 % GOEDKOPER

LOUIS BEULLENS-HERMANS
MECHELSEWEG 264
KAPELLE-OP-DEN-BOS (Oostkant)
TEL. (015) 71 14 03

KREDIET Drie verdiepingen toonzaal — Ingang vrij KONTANT
Op aanvraag worden de cliënten thuis afgehaald,
zonder verplichtingen tot kopen

UIT SYMPATHIE

Tiny Bell

en haar orkest «SMACK»

FEESTINRICHTER : voor al uw bals en feesten,
alle inlichtingen adres BEL meubel